

Recenzie a anotácie

VOZÁR, J. Zakladatelia Právnickej fakulty Univerzity Komenského. Bratislava : Veda, 2022, 141 s. ISBN 978-80-224-1980-2

V druhej polovici roka 2022, keď Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (s istým odkladom) oslavovala uplynutie storočnice od začatia výučby na tejto ustanovizni, vedeckú spisbu rozšírila tematicky ladená monografia *Zakladatelia Právnickej fakulty Univerzity Komenského* od doc. JUDr. Jozefa Vozára, CSc., z Ústavu štátu a práva SAV, skúseného autora viacerých publikácií o životoch právnikov a osudoch právnej vedy na Slovensku v 19. – 20. storočí.¹

Kniha pozostáva zo siedmich nosných kapitol. Úvodná štúdia zachytáva podmienky, ktoré boli významné pre obdobie vzniku Právnickej fakulty, predovšetkým poukazuje na nie celkom ideálne pomery v slovenskej právnej vede (ktorá často závisela od altruizmu a obety niektorých jej predstaviteľov), ďalej vymedzuje vzťahy československých predstaviteľov k niekdajšej „maďarskej právnickej fakulte“, popisuje okolnosti kreácie profesorského zboru i samotné počiatky výučby. Nasledujúce kapitoly sú už venované biografiam a analýze diela šiestich profesorov, ktorí sa stali raz a navždy zakladateľskými osobnosťami, keďže ich prezident Masaryk vymenoval ako prvých do funkcie profesorov novozałożenej fakulty vo zväzku Univerzity Komenského.

V abecednom poradí sú v knihe zoradení profesori: Karel Laštovka (správne právo), Augustín Ráth (uhorské občianske právo),

¹ Demonštratívne spomeňme: VOZÁR, J. *Významní slovenskí právnici z Liptova*. Bratislava : Veda, 2016, 206 s.; VOZÁR, J. *Augustín Ráth: prvý slovenský rektor Univerzity Komenského*. Bratislava : Veda, 2018, 237 s. (ktorou si autor zrejme uctil storočnicu Univerzity Komenského v Bratislave v roku 2019); napokon v edícii *Významní slovenskí právnici* vyšlo aj dielo: VOZÁR, J. *Vladimír Fajnor*. Bratislava : Veda, 2017, 223 s.

Otakar Sommer (rímske právo), Emil Svoboda (rakúske občianske právo), Bohuš Tomsa (právna filozofia, neskôr aj medzinárodné právo), záverom spomeňme Jana Vážného (rímske právo). Dnes je ťažko predstaviteľné, že okrem pár lektorov, jedného asistenta a nevyhnutného počtu administratívneho a technického personálu, predstavovala táto šesťica pôvodný pedagogický zbor. Samozrejme, postupne sa počítalo s menovaním ďalších profesorov na iné odbory (napr. Albert Milota sa neskôr stal prvým profesorom trestného práva). Vozárovej pozornosti upúťali najmä profesori, ktorí zotrvali na svojom pôsobisku najdlhšie (t. j. profesori Laštovka a Tomsa až do odchodu z politických dôvodov v rokoch 1938 – 1939, prof. Ráth pôsobil na fakulte až do smrti v roku 1942).

Recenzované dielo možno zodpovedne odporúčať verejnosti z dvoch dôvodov. Kniha je výsledkom dlhoročného záujmu autora o otázky právnej historiografie, preto je založená na podrobnom výskume archívnych dokumentov v Slovenskej republike i v Českej republike.² Zároveň autor preukazuje výnimočnú znalosť dobovej periodickej tlače, ktorá neslúži len na potvrdzovanie už predostretých indícií, ale často sa v nej objavujú celkom neznáme informácie (napr., že prof. Tomsa napísal divadelnú hru *Chatrč*, ktorá mala úspech na doskách Slo-

² Osobitne by sme chceli poukázať na použité citácie z pamätí prof. Emila Svobodu *Bylo – nebylo*, ktoré sa vo forme strojopisu zachovali v Archíve AV ČR. Autor tiež operuje s mnohými ďalšími memoármi, napr. s publikovanými spomienkami Františka Weyra, Viktora Knappa, rovnako pracuje so zborníkom, ktorý bol vydaný pri príležitosti prvého výročia smrti Otakara Sommera. V neposlednom rade autor cituje aj *Ročenky Univerzity Komenského*, ktoré mali v medzivojnovom období iný charakter, než si ich môžeme pamätať my.

venského národného divadla).³ Znalosť reálií zo strany autora možno dokladovať na podrobnom poznámkovom aparáte.

Aj z obsahovej stránky kniha poukazuje na viaceré menej známe fakty, recenzenta konkrétne zaujali mnohé state o organizácii vedy a právnického života, do ktorého sa zapájali aj naši profesori (právnické zjazdy, popularizačné prednášky profesorov, okrajovo aj dianie v Právnickej jednote, Štátovedeckej spoločnosti, Učenej Šafárikovej spoločnosti a jej časopise *Bratislava*, ale napr. aj členstvo prof. Laštovku v Právnej rade predsedu vlády ČSR). V mnohých aspektoch sa autor naozaj neobmedzuje len na biografický naratív, avšak popritom poukazuje na problémy slovenskej právnej vedy v jej „uhorskom“, ako aj medzivojnovom období. V jeho výklade možno neraz postrehnúť krehko naznačené paralely so súčasnosťou. Zakladateľov právnickej fakulty predstavuje ako ľudí, no pri ich hodnotení mu nechýba ani štipka láskavosti.

V druhom rade je pre knihu charakteristický ľahko prístupný, zrozumiteľný štýl písania, ktorý umožňuje, aby sa čitateľ zahĺbil do traktovanej matérie. Počas čítania sa môže doslova premiestniť v čase. Pomyselnou korunou knihy je reprezentatívny ilustračný materiál v podobe dobových fotografií (vrátane vzácných snímok z Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice). V monografii sú ďalej zhromaždené

³ Podľa nášho názoru by si táto hra zaslúžila opätovné naštudovanie. Jej text bol publikovaný vo vydavateľstve J. Otto.

aj reprodukcie iných cenných artefaktov zo súkromných archívov slovenských právnických rodín (najmä diplomy a indexy študentov z prvorepublikového obdobia, medzi ktorými iste zaujmú doklady o štúdiu z pozostalosti doc. Bianchiho či Dr. Júliusa Blaha, otca prof. Petra Blaha). Vysokú estetickú úroveň diela možno dokumentovať aj na kvalitnom grafickom rozlíšení fotografií rôznych archívnych dokumentov.

Vedecká monografia síce zachytáva obdobie časovo vzdialené, no predsa len blízke úsilím hľadať demokratické korene nášho právneho poriadku v atmosfére medzivojnovkej Československej republiky. Túto snahu podčiarkuje zjavná hodnotová orientácia knihy. Na udalostiach zo života zakladateľov fakulty autor demonštruje nielen ich pohnuté osudy, ale aj potrebu pevného charakteru snúbiaceho sa s nutnosťou ľudského dobra. Pri študovaní tohto diela preto na čitateľa nevdojak môže doľahnúť akási nostalgia za vekom našich pradedov. Z toho dôvodu si dovoľujeme publikáciu odporúčať nielen absolventom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave – resp. jej študentom –, ale aj širšiemu okruhu recipientov z radov odbornej verejnosti. Táto kniha totiž nie je len pomyselným pomníčkom stavovskej hrdosti, ale zároveň ide o prehľadné vedecké spracovanie jedného z najdôležitejších úsekov dejín slovenského právneho vzdelávania a rozvoja právnej vedy.

Martin Gregor*

* Doc. JUDr. Martin Gregor, PhD., Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva, Právnická fakulta UK v Bratislave. ORCID: 0000-0001-6168-9233 / Scopus ID: 57219350436.